HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ולד טרפה כו': למ"ד טרפה [א](אינה) ילדה משכחת לה כגון שנטרפה ולבסוף עיברה ובהא פליגי דר' אליעזר סבר [ב]זה וזה גורם אסור ורבנן סברי זה וזה גורם מותר למ"ד טריפה אינה [ג]חיה משכחת לה כגון שעיברה ולבסוף נטרפה ובהא פליגי דר' אליעזר סבר [א]עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא א"ר הונא [ב]מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח ביצת טרפה שאסור מ"ט ע"כ לא פליגי עליה דרבי אליעזר אלא בולד בהמה דמאוירא קא רביא אבל ביצת טרפה מגופה דתרנגולתא קא רביא אפי' רבנן מודו [ד] א"ל [ה] רבא לרב הונא תניא דמסייע לך [ג]מלא תרוד רימה הבאה מאדם חי רבי אליעזר מטמא [א]וחכמים מטהרין עד כאן לא פליגי רבנן עליה אלא ברימה [ו]דפירשא בעלמא הוא אבל [ז]ביצה דמגופה דתרנגולת הוא אפילו רבנן מודו א"ל אביי אדרבה איפכא מסתברא ע"כ לא פליג ר' אליעזר עלייהו דרבנן אלא ברימה דאיקרי אדם מחיים רימה דכתיב [1][ח]ותקות אנוש רמה ובן אדם תולעה אבל (א) גבי ביצה [ט][אימת גדלה לכי מסרחא וכי אסרחא עפרא בעלמא הוא] אפי' ר"א מודה [י] ועוד תניא בהדיא [ד]מודה ר"א לחכמים [ב]באפרוח ביצת טרפה [יא]שמותר א"ל [ה]אי תניא תניא: רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כשרה כו': מ"ט אילימא דמפטמא מינה [ג]אלא מעתה האכילה כרשיני ע"ז ה"נ דאסירא אלא תני ר' חנינא טריטאה קמיה דרבי יוחנן כגון שהניקה חלב רותח משחרית לשחרית הואיל ויכולה לעמוד עליה מעת לעת: כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין כו': מנא ה"מ [ו]דת"ר [2]תזבח ולא גיזה ואכלת ולא לכלביך בשר ולא חלב מכאן [ז][ד]שאין פודים את הקדשים להאכילן לכלבים איכא דאמרי תזבח ואכלת (ב) אין לך בהן היתר אלא משעת זביחה ואילך קסבר [ח]פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:

הדרן עלך כל האסורין

יש בקדשי מזבח [יב]שאין בקדשי בדק הבית ויש בקדשי בדק הבית שאין בקדשי מזבח שקדשי מזבח עושין תמורה [יג][יד] ([ה]וקדשי [ט]בדק הבית אין עושין תמורה קדשי מזבח) [טו]חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא ולדן

למ"ד כו'. פלוגתא היא באלו טרפות (חולין נז:) איכא למ"ד טרפה יולדת ואיכא למ"ד אינה יולדת [טז]: **זה וזה גורם.** וליכא לפלוגי בעובר ירך אמו הוא אלא א"כ עיברה ואח"כ נטרפה דהתם למ"ד ירך אמו הוא אירע הטרפות בגופו [יז] אבל היכא דנטרפה ולבסוף עיברה ליכא למימר ירך אמו הוא שהרי יש בו צד היתר אלא בזה וזה גורם פליגי: [יח] **אפרוח.** שנולד מביצת יונה טרפה שאסור ליקרב: (ג) [יט]ולד במעי בהמה אינו אדוק בגופה אלא תלוי באויר ומעצמו הוא נוצר וגדל והולך אבל ביצה כל זמן שאינה נגמרה אדוקה באשכול וגדילה ונגמרה מגוף התרנגולת. ל"א מאוירא קא רביא לאחר שנולד [כ] והולך וגדל הילכך עיקר גידולו אינו מאמו אבל ביצה מגופה דתרנגול' רביא והדבר מוכיח שלאחר שיצאת אינה גדילה [כא] משום הכי מודו רבנן [כב]לשון הירושלמי: [א] **א"ל רבא לרב הונא כו'.** [כג] אלישנא קמא למ"ד טרפה יולדת ללישנא בתרא למ"ד טרפה אינה יולדת [כד] שיחלא קמא שהיו כבר באשכול בשעה שנטרפה התרנגולת: **מלא תרווד.** במסכת נזיר (דף נ:) מפרש שיעורו: **הבאה מאדם חי.** ואח"כ מת: **רבי אליעזר מטמא.** דגופיה הוא [כה] ועד כאן לא פליגי רבנן עליה כו'. (ד) [כו] [כז][ל"א ועיקר] דאפילו בחייו נמי מטמא ר"א דאבר מן [כח] החי מטמא במגע ובמשא ובאהל כאבר מן המת [כט] בהעור והרוטב (חולין קכח:) אבל באפרוח אפי' ר' אליעזר מודה דיקרב דהא גופא אחרינא הוא וגוף זה לא היה במעי הטרפה: **לבתר דאסרחא.** אחר שהסריחה הביצה יצא זה ממנה וכשהסריחה פקע איסורא דהואי עפרא בעלמא הלכך מותר זה שיצא ממנה אחרי כן: **הכי נמי דאסירא.** והא אמר [ל] לעיל (ה) דמוקצה הוא [לא] ואסור באכילת כרשינין אבל דלאו מוקצה לא: **חלב רותח שחרית.** כל ימיו: **הואיל ויכולה לעמוד.** על אותו חלב של שחרית מעת לעת בלא שום אכילה אחרת וכשהגיע מעת לעת חוזר ויונקה הלכך כל גדילתה ממנה היא ואפילו אכלה דברים אחרים בינתיים (ו): **רק בכל אות נפשך** [לב] **(תאכל) בשר.** בפסולי המוקדשין מוקמינן לה בסיפרי דבי רב (ז): **איכא דאמרי תזבח ואכלת בשר אין לך בו היתר אכילה אלא משעת זביחה.** לאפוקי חלב וגיזה דהנאה דמחיים היא אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים ולא מייתר ליה [לג] לואכלת למדרש ולא לכלביך ומהך דרשא משמע דלכלביך שפיר דמי דהכי משמע אתה לא תאכל קודם זביחה כלומר לא תתהני מחיים אבל כלביך דלאחר מיתה הוא אפי' בלא זביחה שפיר דמי ופודין את הקדשים להאכילן לכלבים [נג] תרי תנאי ניהו והכי מוקמינן [נד](בשחיטת חולין) (דף קב:):

הדרן עלך כל האסורין

קדשי בדק הבית. ממעטינן להו בשילהי פ"ק (לעיל יג.) דלא עבדי תמורה: **פיגול ונותר וטמא** [נה] **כו'.** בשלמים כתיבי ובפ"ק [נו] (ז) דיבמות (דף ז.) מפרש שלמים בכלל כל הקדשים היו ולמה יצאו להקיש אליהן ולומר לך מה שלמים מיוחדין קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח:

למאן דאמר טרפה אינה יולדת. ומשכחת לה שעיברה ולבסוף נטרפה ובעובר ירך אמו הוא פליגי תימה [נז]דאמר לעיל אבל עיברה ולבסוף נרבעה ד"ה אסור משום דהיא וולדה נרבעו והכא אמר דלמ"ד טרפה אינה יולדת משכחת לה בשעיברה ולבסוף נטרפה דרבנן סברי מותר דלאו ירך אמו הוא וקיימא לן באלו טרפות (חולין נח.) דטרפה אינה יולדת ואם כן נימא רבא דלא כרבנן וי"ל [נח]דודאי טרפות שהוא תלוי בחיות ובריאות כיון שאנו רואין הולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו ואין לנו לפוסלו בשביל פסול טרפות [נט] אבל גבי רביעה ונגיחה ודאי כירך אמו הוא ומיהו ק"ק דא"כ הוי מתני' לצדדין דגבי ולד נרבע צ"ל שנרבעו ולבסוף עיברו [מ]ובולד טריפה צ"ל שעיברו ולבסוף נטרפו דמסקנא היא פרק אלו טרפות (גז"ם) דטרפה אינה יולדת וי"ל כיון דבטרפה לא שייך עובר [מא]בענין אחד לא הוי לצדדין שאינו יורד [מב]להגיד לך אלא כל היתר הולדות של כל האסורים לגבי המזבח ובנרבע דאיכא ב' לצדדין ואינו מותר אלא [מג] לצד אחד חשיב ליה בשביל אותו צד המותר ובטרפה דליכא אלא צד אחד חשיב אותו צד המותר: **דמאוירא** קא רבי. פירוש ולד במעי בהמה אינו אדוק בגופה אלא תלוי הוא באויר ומעצמו הוא נוצר וגדל אבל ביצה מעורה היא באשכול ל"א מאוירא הוא קרבי לאחר שנולד הולך וגדל הלכך עיקר גידולו אינו בא מאמו אבל ביצה מגופה דתרנגולת קרבי והדבר מוכיח שלאחר שנולדה אינה גדילה שני הלשונות פרש"י: **מלא** תרווד רימה הבאה מאדם חי ואח"כ מת רבי אליעזר מטמא דגופי' הוא [מד]ועד כאן לא פליגי רבנן עליה כו'. עוד פרש"י ונראה בעיני דאפילו בחייו נמי מטמא רבי אליעזר דאבר מן החי מטמא במגע ובמשא ובאהל בהעור והרוטב (חולין קכח:) תימה דבמסכת נזיר פרק כ"ג (דף נא:) בעי הרקיב כשהוא חי ומת מהו ומאי קמיבעיא ליה הא ר"א מטמא [מה] לפירוש ראשון ולפירוש שני אפי' לא מת וכ"ש מת וי"ל דמיבעיא ליה אליבא דרבנן דילמא ע"כ לא מטהרי רבנן אלא [מו]במת דפירשא בעלמא ואינו מגוף האדם אלא בריה בפני עצמה אבל רקב מודו [מז] ובגמרא [מח]מייתי למיפשט הבעיא שהבאתי מההיא [מט](דהעור והרוטב) (דף קכח) א"ר יהושע לא אם אמרת במת שיש לו רוב ורובע ורקב תאמר בחי שאין לו רוב ורובע ורקב [נ]ואור"י דר' יהושע היינו רבנן דהכא דסברי דחי אין לו רימה דאי לר' אליעזר כיון דיש לו רימה כ"ש שיש לו רקב והקשה הר"י אחי מורי דהכא [נא] תני מלא תרווד (רקב) רימה ובמשניות (אהלות פ"ב מ"ב) תנן כזית רימה בין חיה בין מתה מטמאה דברי ר' אליעזר וחכמים מטהרין ונראה למורי דהיינו דוקא כשפירש מאדם [נב] חי ואז השיעור מלא תרוד ולא היא דמ"מ שיעור תרוד מאי בעי הכא: **אלא** באדם מקרי רימה כו'. אבל ביצה (לכי) אימת גדלה לכי מסרחא וכי מסרחא עפרא בעלמא הוא תימה למה הוצרך לומר האי טעמא [נג]וי"ל דאינו אלא לרווחא דמילתא דכי נמי אדם לא מיקרי רימה מ"מ לא דמי לביצת אפרוח: **שינקה** חלב רותח. וה"ה בכרשיני עבודת כוכבים אם אכלה כל ימיה שעיקר גדילתה מהן שהוא אסור ולפוס ריהטא אפילו להדיוט:

הדרן עלך כל האסורין

יש בקדשי מזבח [וכו'] (אין בהן) משום פיגול. כדאמר ס"פ ב"ש בזבחים (דף מו.) ג' כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט כלומר לדון בדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל [יד]שהיו מרוחקים ומה שלמים קדשי מזבח אף כל קדשי מזבח [נה] [נו] ונותר עון עון מפיגול וטמא חילול חילול מנותר:

מסורת הש"ס

א) [חולין נח. וש"נ], ב) חולין נח. עדיות פ"ה משנה א, ג) אהלות פ"ב משנה ב ע"ש, ד) [תוס' פ"ד ה"ג], ה) [שבת קטו: וש"נ], ו) בכורות ו: טו., ז) [פסחים כט. וש"נ], ח) [שם וש"נ], ט) לעיל יג., י) [ע' רש"י לעיל כט: ד"ה עד שיאכילהו. ועי' תוס' ל.], כ) [ראה יב טו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובן אדם תולעה אבל באפרוח אפילו רבי אליעזר מודה: (ב) שם ואכלת בשר אין לך בהן: (ג) רש"י ד"ה אפרוח וכו' ליקרב הס"ד ואח"כ מ"ה דמאוירא קא רביא ולד במעי: (ד) ד"ה רבי אליעזר וכו' רבנן עליה כו' ונראה בעיני דאפילו בחייו: (ה) ד"ה הכי נמי וכו' לעיל דף כ"ט דמוקצה הוא דאסור: (ו) ד"ה הואיל וכו' בינתיים הס"ד ואח"כ מ"ה בשר דכתיב רק בכל: (ז) ד"ה פיגול וכו' ובפ"ק דשבועות דף ז' מפרש שלמים:

רבינו גרשום

ולמאן דאמר בשחיטת חולין **טריפה (אינה יולדת).** שאין מתעברת משכחת לה האי ולד טריפה דקתני כגון שעיברה ואח"כ נטרפה: **ר' אליעזר סבר עובר ירך אמו הוא.** מה אמו אסורה שהיא טריפה אף ולד נמי: **מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח שיצא מביצה טרפה שאסור.** באכילה. **אי ללישנא קמא אי ללישנא בתרא.** דהתם במסכת חולין הוויין תרי לישני. אבל באפרוח שיצא מביצה טריפה אי ללישנא קמא לא דמי לולד טריפה דהתם איכא היתרא בגויה דזה וזה גורם מותר באפרוח ליכא היתרא בגווה דאוקימנא התם בביצה טרפה דשיחלא קמא דמגופא דאימה פרשה הילכך אסור. וללישנא בתרא ביצה נמי הויא ירך אמו דמגופא דאימיה היא דאתיא משכול של ביצים דמעורה בגופה היינו שגדילה באיסור מגופה של עצמה: **אבל (אלא) בולד בהמה דמאוירא קא רבי.** שגדל לאחר שנולדה באויר העולם וגדל בהיתר אבל ביצה טריפה דאינה גדילה מאחר שנולדה אלא כל גדילתה הויא במעי תרנגולת באיסורא אפילו רבנן מודו דאסור: **מלא תרווד רימה תולעה הבא מאדם חי.** ואח"כ מת: **ר' אליעזר אומר מטמא.** אדם (אותו) מלא תרווד רימה [באהל המנוגע] (באהל ובמגע): **וחכמים מטהרין.** הואיל ופירש מחיים ודמי כעפר בעלמא ולא מטמא דלא הוי מגופו: **אבל באפרוח שיצא דמגופו דתרנגול.** היא הביצה כדאמרן אפילו רבנן מודו דוולד מעליא הוא וכגופה דמי ואסור. א"ל אביי אדרבה כו': **לישנא אחרינא** אבל באפרוח אימת מתגדל מביצה כלומר אימתי נברא בביצה לבתר דמסרחא דהויא כולה מותרת אותה שעה הוא נוצר וההיא עפרא בעלמא היא הביצה דלא חזיא לאכילה ואישתרית לה הילכך מודי דמותר: **ועוד דהא תניא בפירוש מודי ר' אליעזר לחכמים דמותר.** באכילה: **אלא מעתה האכילה כרשיני ע"ז** ולא איירי במסרה לעבודת כוכבים לכומרים אלא האכילה הוא עצמו שלא לשום ע"ז ואיפטם מינייהו הכי נמי דאסירא: **אלא תני ר' חנינא טירטאה** הכא במאי עסקינן ר' חנינא בן אנטיגנוס. כגון **שהניקה חלב רותח של טרפה משחרית לשחרית הואיל ויכולה לעמוד בלא אכילה** מכה אותו חלב מעת לעת [illegible]

עין משפט נר מצוה

נט א מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' י:

ס ב מיי' פ"ג מהלכות איסורי מזבח הל' יג [טוש"ע י"ד סימן פו סעיף ז ורב אלפס חולין פ"ג דף רפ. ע"ש היטב]:

סא ג מיי' שם הלי"ד ומותרת:

ד [מיי' פ"ב שם הל"י]:

א ה מיי' פ"א מהל' תמורה הלי"ב ופ"ז מהל' ערכין הלכה ז:

תורה אור השלם

1. אַף כִּי אֱנוֹשׁ רִמָּה וּבֶן אָדָם תּוֹלֵעָה: איוב כה ו
2. רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל: דברים יב טו

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה א"ל רבא לר"ה. נ"ל דל"ל אמר רב הונא וצ"ל קודם ד"ה אפרוח:

מוסף רש"י

תזבח. רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר, בפסולי המוקדשין לאחר פדיונן הכתוב מדבר (בכורות ו: טו.).

הדרן עלך כל האסורין

וקדשי בדק הבית אין עושין תמורה. לגבי תמורה כתיב קרבן, וקדשי בדק הבית לא איקרו קרבן (לעיל יג.).

שינויי נוסחאות

א] טריפה יולדת. תיבת אינה נ"ש ונמחק (ש"מ) ב] סבר. ס"א עובר ירך אמו הוא ורבנן סברי עובר לאו ירך אמו הוא. ורש"י לא גריס לה. ובכת"י אחר בש"י נ"א למ"ד טרפה יולדת משכחת כגון שנטרפה ולבסוף עיברה ובהא פליגי דר' אליעזר סבר ירך אימו ורבנן סברי לאו ירך אימו, למ"ד טרפה אינה יולדת משכחת לה כגון שעיברה ולבסוף נטרפה, א"ר הונא מודים וכו', ורש"י לא גריס לה (ש"מ) ג] אינה יולדת (ש"מ) ד] מודו. ל"א אמר רב הונא מודים חכמים לר' אליעזר באפרוח שיצאת מבילת טריפה שאסורה, מ"ט ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא בולד טריפה דאי ללישנא קמא משום דזה וזה גורם מותר ואי ללישנא בתרא משום דעובר לאו ירך אמו הוא ומותר, אבל אפרוח שיצאת מבילת טריפה אי ללישנא קמא התם איכא היתרא בגויה באפרוח ליכא היתרא בגויה ואסור ואי ללישנא בתרא התם אמאי שרו רבנן דעובר לאו ירך אמו אבל בילה גופיה דאימיה הוא, דהא תניא ושוין בבילת טריפה שאסורה מפני שגדלה באיסור (ש"מ) ה] א"ל רבא נ"ל רבה (יעב"ץ) ו] דפירשא דעלמא. נ"א דעפרא בעלמא (ש"מ) ז] אבל. ס"א אבל באפרוח שילא מבילת טריפה אפילו רבנן מודו דולד מעליא הוא (ש"מ) ח] נ"ל אף כי אנוש, ט] גי' רש"ק, י] מודה. ס"א אבל אפרוח אימת קא גדיל מבילה בתר דמסרחא ההיא שעתא עפרא בעלמא ואישתרי ליה וכי אסורה הבילה מעיקרא הוא לאסור דבת אוכלא הויא השתא לא אסירא ועוד תניא כו' (ש"מ) יא] טריפה. ס"א שיקרבו ע"ג מזבח א"ל (ש"מ) יב] מזבח מה שאין בקדשי כו' בדק הבית מה שאין בקדשי (ש"מ) יג] מתיבת וקדשי עד תיבת וחייבין נרסס על כל תיבה קו למעלה

להורות כי לס"ד לאו למחקן (ש"מ) יד] במשנה שבמשניות ליתא לכל זה. טו] וחייבין עליהן משום (ש"מ) טז] יולדת. ס"א כגון שנטרפה ולבסוף עיברה [illegible] ירך אמו ליכא למימר דפליגי אלא א"כ עיברה [illegible] לאו ירך אמו הוא יקריב דבגוף לא אירע [illegible]